

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 348

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Arkadiusz Żabiński

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-422-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk: Dyfuzja innowacji w regionach transgranicznych...	13
Joanna Buks, Robert Pietrzykowski: Efekty produkcji gospodarstw w Polsce w odniesieniu do WPR w latach 2005-2008	22
Marek Chrzanowski: Wykorzystanie analizy przepływów międzygałęziowych do badania obszarów kooperacji w gospodarce regionu na przykładzie województwa lubelskiego	34
Paweł Dziekański: Metoda taksonomiczna w ocenie środowiskowej konkurencyjności powiatów województwa świętokrzyskiego.....	44
Monika Fabińska: Prorozwojowa gotowość polskich MŚP do absorpcji wsparcia w ramach nowej perspektywy programowej 2014-2020.....	54
Małgorzata Fronczek: Przewaga komparatywna Polski w handlu z Chinami w latach 1995-2012	66
Małgorzata Gasz: Reguły nowego modelu zarządzania gospodarczego na tle kondycji ekonomicznej państw Unii Europejskiej	76
Alina Grynia: Obciążenia fiskalne a konkurencyjność litewskich przedsiębiorstw	91
Anna Jankowska: Struktura obszarowa gospodarstw w krajach bałkańskich kandydujących do UE.....	103
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maciej Stępiński: Formy aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w kontekście strategii Europa 2020.....	112
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Podatek bankowy w krajach Unii Europejskiej – ocena implementacji	124
Dariusz Klimek: Transakcje offsetowe jako instrument polityki ekonomicznej w Polsce	134
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: Kierunki działań Unii Europejskiej na rzecz podniesienia konkurencyjności gospodarki	145
Barbara Kutkowska, Ireneusz Ratuszniak: Możliwości finansowania rozwoju obszarów wiejskich w latach 2014-2020 w ramach Polityki Spójności i Wspólnej Polityki Rolnej.....	157
Renata Lisowska: Wpływ otoczenia regionalnego na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w obszarach rozwiniętych i zmarginalizowanych ...	172
Agnieszka Malkowska: Program INTERREG IV A jako instrument wspierania turystyki w województwie zachodniopomorskim	181
Arkadiusz Malkowski: Mały ruch graniczny jako element kształtowania współpracy transgranicznej.....	190
Natalia Mańkowska: E-administracja a efektywność sektora publicznego...	200

Wiesław Matwiejczuk, Tomasz Matwiejczuk: Koncepcja usprawnienia procesu ofertowania w przetargach publicznych.....	210
Elżbieta Izabela Misiewicz: Łączne opodatkowania dochodów małżonków – preferencja podatkowa wspierająca rodzinę.....	220
Andrzej Miszczuk: Dystans instytucjonalny jako uwarunkowanie rozwoju regionów przygranicznych.....	230
Karolina Olejniczak: Polityka klastrów w regionach jako wzmacnianie konkurencyjności MSP.....	239
Małgorzata Pawłowska: Wpływ kapitału zagranicznego oraz własności państwowej na zmiany konkurencji w polskim sektorze bankowym.....	249
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Problem starzejącego się społeczeństwa w dokumentach strategicznych wybranych polskich województw	263
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Social issues in the program's documents of Polish political parties in the elections to the European Parliament of the VIII term.....	274
Robert Pietrzykowski: Rozwój gospodarczy a ceny ziemi rolniczej na przykładzie wybranych państw z Unii Europejskiej	285
Piotr Podsiadło: Pomoc regionalna jako przykład dopuszczalnej warunkowo pomocy publicznej w Unii Europejskiej.....	297
Gabriela Przesławska: Instytucjonalne aspekty w aktualnej debacie ekonomicznej.....	309
Małgorzata Raczkowska: Nierówności ekonomiczne w krajach europejskich.....	319
Jarosław Ropęga: Ograniczenia małych firm w wykorzystaniu zewnętrznych źródeł wsparcia dla ich przetrwania	328
Jerzy Sokolowski: Strategie sprzedaży ofert turystycznych biur podróży.....	339
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Bariery rozwoju przedsiębiorczości sektora MSP na przykładzie województwa lubelskiego.....	349
Andrzej Szuwarzyński: Model DEA do oceny efektywności funkcjonowania publicznych uniwersytetów w Polsce	361
Dariusz Tłoczyński: Accessibility jako instrument kształtowania polskiego rynku usług transportu lotniczego	371
Agnieszka Tomczak: Konwergencja czy dywergencja – kierunki zmian w polityce monetarnej po 1999 r.	384
Adam Wasilewski: Skuteczność wybranych instrumentów finansowych wspierania rozwoju przedsiębiorczości w gminach wiejskich w Polsce....	394
Anetta Waśniewska: Potencjał społeczny gmin Zalewu Wiślanego w latach 2003-2012.....	404
Grażyna Węgrzyn: Źródła informacji dla działalności innowacyjnej w Unii Europejskiej.....	415

Lucyna Wojcieszka: Społeczna odpowiedzialność biznesu wybranych banków komercyjnych na świecie – ocena wymiarów CSR.....	424
Jarosław Wołkonowski: Przyczyny i struktura emigracji obywateli Litwy w okresie 2003-2013	437
Urszula Zagóra-Jonszta: Proces polonizacji górnośląskiego przemysłu w latach 30. XX wieku	449

Summaries

Franciszek Adamczuk: Diffusion of innovation in cross-border regions	21
Joanna Buks, Robert Pietrzykowski: Effects of farms production in Poland with respect to the CAP in the period of 2005-2008	33
Marek Chrzanowski: The use of input-output analysis for the cooperation areas determination in regions on the basis of Lubelskie Voivodeship.....	43
Paweł Dziekański: Taxonomic method in the examination for environmental competitiveness of poviats of Świętokrzyski Voivodeship	53
Monika Fabińska: Pro-development readiness of Polish SMEs for absorption of support under the new programming perspective 2014-2020	65
Małgorzata Fronczek: Revealed Comparative Advantage of Poland in trade with China in the years 1995-2012	75
Małgorzata Gasz: Rules of the new economic model management against economic condition of the European Union states	89
Alina Grynia: Fiscal charges and competitiveness of Lithuanian enterprises	102
Anna Jankowska: The structure of holdings in the Balkan states candidating to the European Union	111
Elżbieta Jantoni-Drozdowska, Maciej Stępiński: Forms of activation of long-term unemployed in the context of the Europe 2020 strategy	123
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The bank tax: an assessment of implementation in the EU member states	133
Dariusz Klimek: Offsets – an instrument of economic policy in Poland	144
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: The European Union activities to improve the regions competitiveness.....	156
Barbara Kutkowska, Ireneusz Ratuszniak: Opportunities of financing the development of rural areas in the years 2014-2020 within the frames of cohesion policy and Common Agricultural Policy	171
Renata Lisowska: Impact of the regional environment on the development of small and medium-sized enterprises in developed and marginalised areas	180
Agnieszka Malkowska: The Program INTERREG IVA as an instrument to support tourism in the West Pomeranian Voivodeship	189

Arkadiusz Malkowski: The small cross-border movement as an element of the cross-border co-operation.....	199
Natalia Mańkowska: E-government and the efficiency of public sector	209
Wiesław Matwiejczuk, Tomasz Matwiejczuk: Concept of public procurement offering process improvement	219
Elżbieta Izabela Misiewicz: Joint taxation of spouses – tax allowance supporting family	229
Andrzej Mischczuk: Institutional distance as a condition for the development of cross-border regions	238
Karolina Olejniczak: Cluster policy in the regions as strengthening the competitiveness of SME	248
Małgorzata Pawłowska: The impact of foreign capital and state capital on competition in the Polish banking sector	261
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Aging population in strategic documents of selected Polish voivodeships	273
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Problematyka społeczna w dokumentach programowych polskich ugrupowań politycznych w wyborach do Parlamentu Europejskiego VIII kadencji ...	284
Robert Pietrzykowski: Economic development and agricultural land prices in selected countries of the European Union.....	296
Piotr Podsiadło: Regional aid as an example of permitted conditionally state aid in the European Union.....	308
Gabriela Przesławska: Institutional aspects in contemporary economic debate.....	318
Małgorzata Raczkowska: Economic inequality in the European countries ..	327
Jarosław Ropega: Limitations of small firms in using external sources of support for their survival.....	337
Jerzy Sokolowski: Strategies for the sale of tourist travel agencies offers	348
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Barriers to the development of enterprise of SMEs sector on the example of the Lublin Voivodeship ..	360
Andrzej Szuwarzyński: DEA model to evaluate the efficiency of the public universities in Poland.....	370
Dariusz Tłoczyński: Accessibility as an instrument for shaping Polish air transport market	383
Agnieszka Tomczak: Convergence or divergence – directions of the monetary policy development after the year 1999.....	393
Adam Wasilewski: Effectiveness of selected financial instruments supporting entrepreneurship development in rural counties of Poland	403
Anetta Waśniewska: Social potential of communities of the Vistula Lagoon in 2003-2012	414
Grażyna Węgrzyn: Sources of information on innovation within the European Union.....	423

Lucyna Wojcieszka: CSR of selected commercial banks in the world – dimensions of CSR ratings	436
Jarosław Wolkonowski: Causes and structure of emigration of Lithuania citizens in the period between 2003 and 2013.....	448
Urszula Zagóra-Jonszta: The process of Polonization of Upper Silesian industry in the 30s of the twentieth century.....	458

Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

e-mails: krzysztof.kil@uek.krakow.pl; radoslaw.slusarczyk@uek.krakow.pl

PODATEK BANKOWY W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ – OCENA IMPLEMENTACJI

Streszczenie: W artykule została przedstawiona problematyka podatku bankowego. Autorzy ukazali teoretyczne podstawy wykorzystania tego narzędzia polityki fiskalnej. Przedstawiono uzasadnienie implementacji podatku w oparciu o koncepcję podatku Pigou. Praca zawiera także analizę funkcjonujących w krajach Unii Europejskiej podatków bankowych, wprowadzanych od 2009 roku. Wskazano także na wybrane różnice w konstrukcjach podatku. Na podstawie danych makroekonomicznych z sektorów bankowych państw Unii Europejskiej autorzy zbadali efekty wdrożenia podatku bankowego w odniesieniu do poziomu *funding risk*, mierzonego udziałem kapitałów własnych w pasywach oraz wskaźnikiem adekwatności kapitałowej. Analizę przeprowadzono w dwóch grupach, przy uwzględnieniu faktu implementacji podatku do systemu prawnego. Wyniki zrealizowanego badania wskazują na brak potwierdzenia hipotezy o pozytywnym wpływie implementacji podatku bankowego na ograniczenie *funding risk* w sektorach bankowych krajów Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: podatek bankowy, efekty zewnętrzne, *funding risk*.

DOI: 10.15611/pn.2014.348.11

1. Wstęp

Jedną ze znaczących konsekwencji najnowszego kryzysu finansowego była istotna zmiana w podejściu władz fiskalnych do problemu opodatkowania sektora finansowego. Opodatkowanie to jest jednym z narzędzi, jakie rząd może wykorzystywać w celu minimalizowania negatywnych efektów zewnętrznych, związanych między innymi z działalnością banków. Jak pokazał obecny kryzys finansowy, skala tych efektów jest zdecydowanie większa, niż wcześniej było zakładane.

Co więcej, funkcjonujący przed kryzysem finansowym system podatkowy charakteryzował się preferencyjnym nastawieniem do działalności wykonywanej w ramach sektora finansowego. Taka sytuacja, jak zauważa M. Keen [2011, s. 3] skutkowałą wystąpieniem zaburzeń na rynku, których skala została ujawniona w ostatnich latach.

W efekcie rządy licznych państw zdecydowały się na wprowadzenie zmian w swoich systemach podatkowych, obejmujących niejednokrotnie wprowadzenie nowych konstrukcji podatkowych. Za szczególnie istotne należy uznać modyfikacje polegające na wprowadzeniu do systemów podatkowych niektórych państw: podatku od transakcji finansowych (tzw. podatku Tobina [1978, s. 153-159]) oraz podatku bankowego.

Celem artykułu jest ocena krótkookresowych skutków implementacji podatku dla ograniczenia *funding risk* w sektorach bankowych krajów Unii Europejskiej.

W niniejszym opracowaniu autorzy zwrócili uwagę na problematykę podatku bankowego w ramach systemów podatkowych państw członkowskich Wspólnoty. Przedstawiono teoretyczne podstawy funkcjonowania podatku bankowego, a także doświadczenia poszczególnych państw UE z nim związane. W ostatniej części artykułu podjęta została próba oceny krótkookresowych skutków wdrożenia analizowanego podatku dla istotnych – z punktu minimalizowania negatywnych efektów zewnętrznych – parametrów sektorów bankowych krajów Unii Europejskiej w zakresie *funding risk*.

2. Teoretyczne podstawy funkcjonowania podatku bankowego

Znaczenie funkcjonowania rynku finansowego we współczesnej gospodarce rynkowej jest nie do przecenienia. Niestety, rynek ten cechują się także pewnymi niedoskonałościami, takimi jak występowanie asymetrii informacyjnej, monopolu oraz negatywnych efektów zewnętrznych. W kontekście rozważanego podatku bankowego najistotniejsza wydaje się ostatnia kategoria. Pojęcie efektów zewnętrznych, w rozumieniu ekonomii neoklasycznej, wprowadził A.C. Pigou [1920, app. III]. Ekonomista ten zwrócił także uwagę na występowanie dwóch rodzajów efektów zewnętrznych, to jest: pieniężnych (*pecurial*) oraz niepieniężnych (*non-pecurial, real*). Pierwsze z nich powstają w wyniku mechanizmu rynkowego transmitującego zmiany popytu lub podaży czynników produkcji. Natomiast występowanie drugiego rodzaju efektów nie jest związane z zachodzeniem pośrednictwa mechanizmu rynkowego. Niepieniężne efekty zewnętrzne cechują się więc tym, że część kosztów produkcji przenoszona jest na podmioty rynkowe niebiorące bezpośredniego udziału w procesie wymiany. Stąd należy wnioskować, iż wówczas cena produktu (usługi) przestaje być efektywnym parametrem kształtującym równowagę na rynku.

Teoria efektów zewnętrznych została rozwinięta przez T. Scitovskiego [1954, s. 143-151]. Problem występowania efektów zewnętrznych podniesiony został także przez K.J. Arrowa oraz G. Debreu [1954, s. 265-290]. Autorzy ci podkreślili, iż brak efektów zewnętrznych jest jednym z warunków koniecznych do osiągnięcia

optimum Pareta¹. Tak więc efekty zewnętrzne skutkują sytuacją, w której rynek nie znajduje się w swoim optimum.

W przypadku rynku finansowego, W. Wagner [2009, s. 3] określa mianem efektów zewnętrznych rezultaty, które są powodowane przez instytucję finansową, a koszty ich wystąpienia są przenoszone na inne instytucje finansowe lub podmioty spoza sektora finansowego². Dodatkowo W. Wagner [2009, s. 2-3] zauważa, iż w przypadku rynku finansowego można mówić także o tzw. systemowych efektach zewnętrznych. Rozumiał on je jako efekt, który nie zależy wyłącznie od instytucji, która go wywołuje, ale szczególnie wpływa na niego stan systemu finansowego w czasie jego występowania. W kontekście zakresu podmiotów będących pod wpływem oddziaływania efektów zewnętrznych kreowanych przez instytucję finansową można także mówić o mikrosystemowych oraz makrosystemowych efektach [Borio 2003, s. 1-26]. Pierwsze występują wyłącznie w ramach systemu finansowego, natomiast drugie wykraczają poza ten system.

Istnienie negatywnych efektów zewnętrznych na rynku finansowym jest szeroko udokumentowane w literaturze przedmiotu (zob. m.in. [Allen, Gale 2000, s. 1-33, oraz Acharya, Yorulmazer 2008, s. 2705-2742]). Wskazane zostały w niej różne kanały przenoszenia efektów zewnętrznych. W. Wagner [2009, s. 4-15] zwraca uwagę m.in. na ograniczenia w udzielaniu kredytów oraz „problem agencji”. Dodatkowo Bank Anglii [Wagner 2009, s. 15] wskazuje na istnienie na rynku finansowym efektu zewnętrznego w postaci *network risk*. W swoim raporcie podkreśla, iż indywidualne instytucje finansowe nie rozważają w swoich decyzjach rezultatów, jakie przyniosą one dla sieci, jaką jest rynek finansowy. Według wspomnianego raportu, instytucje finansowe nie biorą także, w wystarczającym zakresie, pod uwagę wpływu innych instytucji finansowych na ich sytuację finansową. Prowadzi to do sytuacji, w której część ryzyka w ramach systemu finansowego pozostaje „niezauważona” oraz „niezarządzana”.

Prawdziwy obraz negatywnych efektów zewnętrznych związanych z funkcjonowaniem niedoskonałego rynku finansowego przyniósł najnowszy kryzys finansowy. Jak wskazują liczni ekonomiści (m.in. [Diamond, Rajan 2009, s. 606-610 oraz Brunnermeier 2009, s. 77-100]), jego główną przyczyną było podejmowanie nadmiernego ryzyka przez instytucje finansowe. Ponadto skala negatywnych efektów zewnętrznych została zdeterminowana przez skalę kryzysu. L. Laeven oraz F. Valencia [2010, s. 6-12] wskazują, iż poważne problemy z funkcjonowaniem rynku bankowego w okresie 2007-2009 wystąpiły aż w 23 państwach³. Taka sytuacja

¹ Problemem występowania efektów zewnętrznych w kontekście optimum Pareta zajmowali się także J. Buchanan i W. Stubblebine [1962, s. 371-384].

² W niniejszej pracy omawiana jest problematyka negatywnych efektów zewnętrznych, należy jednak zauważyć, iż rynek finansowy może być także źródłem występowania pozytywnych efektów zewnętrznych (zob. [Levine 2004]).

³ Według systematyki przyjętej przez wspomnianych autorów kryzys o charakterze systemowym wystąpił w przypadku 13 państwach.

zmusiła rządy licznych państw do skierowania do instytucji sektora finansowego różnego rodzaju programów pomocowych. Przyjmowały one formę linii kredytowych udzielanych gwarancji oraz nowego kapitału [Laeven, Valencia 2013]. Całość zobowiązań podjętych przez państwa członkowskie UE w celu wsparcia sektora finansowego szacuje się na około 4,6 bln euro [Komisja Europejska 2011].

Teoria ekonomii w kontekście występowania negatywnych efektów wewnętrznych przynosi rozwiązanie autorstwa A.C. Pigou [1920], to jest podatek Pigou (*Pigoviantax*). Innym rozwiązaniem problemu negatywnych efektów zewnętrznych jest stosowanie ograniczeń ilościowych (zob. [Weitzman 1974, s. 477-491]). Tak więc wykorzystanie podatku związane jest z próbą pośredniego oddziaływania na zachowania instytucji finansowych, natomiast regulacje mają wpływać na nie w sposób bezpośredni. Jak zauważają E. Perotti i J. Suarez [2011, s. 3], uzyskanie optymalnego społecznie rozwiązania może zostać osiągnięte dzięki wykorzystaniu mechanizmu podatkowego, regulacji oraz obu metod jednocześnie. M. Keen [2011, s. 5] zwraca jednak uwagę, iż historycznie narzędziem, które zostało wybrane do niwelowania nieprawidłowości rynku finansowego, jest podejście regulacyjne. Sytuacja taka ulega jednak ewolucji. Zwiększa się liczba państw wprowadzających do swoich systemów podatkowych daniny, których celem jest rozwiązywanie problemów negatywnych efektów zewnętrznych występujących na rynku finansowym.

Koncepcja podatku Pigou została stworzona jeszcze na początku XX w. Zgodnie z nią w sytuacji występowania negatywnych efektów zewnętrznych funkcjonujący system cen zostaje zaburzony i następuje błędna alokacja zasobów. Zadaniem państwa jest więc internalizacja zeksternalizowanych kosztów. A.C. Pigou postulował w tym celu zwiększenie obciążeń podatkowych w sytuacji, gdy występujące efekty zewnętrzne zaburzają funkcjonujący mechanizm rynkowy. Należy podkreślić, iż rynek finansowy nie był w oryginale koncepcji Pigou rynkiem docelowym tego podatku. Jednak występujące na tym rynku efekty zewnętrzne bardzo dobrze wpisują się w jego założenia. Niezwykle istotną kwestią w praktyce wdrażania podatku Pigou (opłaty mającej zinternalizować wspomniane koszty) jest prawidłowe oszacowanie występujących efektów zewnętrznych, tak aby zapobiegał on błędnej alokacji zasobów.

M.P. Devereux, N. Johannesen oraz J. Vella [2013, s. 2] wskazują, iż wdrożone przez państwa członkowskie Unii Europejskiej w ostatnich latach podatki bankowe oparte są na argumentacji przedstawionej przez A.C. Pigou. Zwracają oni uwagę, iż podstawą opodatkowania są na ogół zaciągane przez banki pożyczki. W przypadku, gdy koszty dla społeczeństwa związane z kryzysem bankowym przewyższają koszty prywatne, występuje potrzeba stosowania podatku korekcyjnego. Podatek ten powinien obciążać finansowanie działalności bankowej, która skutkuje zwiększeniem ryzyka wystąpienia kryzysu. Autorzy ci zauważają także, iż zgodnie z konwencją A.C. Pigou podatek taki może dodatkowo cechować się takimi własnościami, jak: zwiększenie obciążenia w przypadku pożyczek krótkoterminowych w porównaniu z długoterminowymi oraz progresywną skalą [Devereux, Johannesen, Vella 2013, s. 3].

3. Podatek bankowy w krajach Unii Europejskiej⁴

Konsekwencją kryzysu finansowego było wprowadzenie przez liczne grono państw członkowskich UE tzw. podatku bankowego. Na taki krok zdecydowały się: Austria (2011 r.), Belgia (2012 r.), Cypr (2011 r.), Finlandia (2013 r.), Francja (2011 r.), Holandia (2012 r.), Łotwa (2011 r.), Niemcy (2011 r.), Portugalia (2011 r.), Rumunia (2011 r.), Słowacja (2012 r.), Słowenia (2011 r.), Szwecja (2009 r.), Węgry (2010 r.) oraz Wielka Brytania (2011 r.). Wszystkim wprowadzającym go krajom przy jego uchwalaniu przyświecały podobne cele. Były nimi:

- zapewnienie, aby sektor bankowy wniósł odpowiednio wysoki wkład finansowy do dochodów budżetowych i aby wysokość tego wkładu wynikała z wpływu działalności sektora na poziom ryzyka występującego na rynku finansowym i w całej gospodarce;
- zwiększenie stabilności sektora poprzez przyrost kosztów angażowania się banków w ryzykowne modele finansowania swojej działalności.

Podatki bankowe, pomimo podobnych celów, dla jakich zostały ustanowione, różnią się w poszczególnych państwach członkowskich. Po pierwsze, nie we wszystkich państwach pożyczki zaciągane przez bank stanowią podstawę opodatkowania (wyjątkiem są podatki funkcjonujące we Francji, na Węgrzech oraz w Słowenii). Z podatków zwolnione są natomiast m.in.: *Tier 1 capital* oraz gwarantowane depozyty⁵. Podatki bankowe różnią się także takimi własnościami, jak wysokość stawek, występowanie progresywnej skali podatkowej oraz istnienie kwoty wolnej od podatku. Wspomniana progresywność skali podatkowej występuje m.in. w podatku bankowym funkcjonującym w Niemczech. Przykładem państwa, w którym występuje jedna stawka podatku, jest Szwecja. Wskazane kraje różnią się także co do istnienia kwoty wolnej od podatku – w Niemczech kwota ta wynosi 300 mln euro, natomiast w podatek szwedzki nie wbudowano takiej regulacji.

Istotnym rozróżnieniem w podatkach bankowych funkcjonujących w krajach UE jest także możliwość występowania preferencyjnych stawek wobec zobowiązań o charakterze długoterminowym. Przykładami państw, które tego typu zobowiązania obciążają niższym podatkiem, są Wielka Brytania i Holandia. Inną różnicą w analizowanych podatkach jest funkcjonowanie (lub brak) specjalnych stawek dla wykorzystywanych przez bank instrumentów pochodnych. Takie stawki występują m.in. w Portugalii.

Co więcej, podatki bankowe można podzielić ze względu na zdefiniowanie długości okresu ich funkcjonowania. Daniną, której czas funkcjonowania został z góry określony, jest „tymczasowy” podatek bankowy (*The Temporary Bank Tax*) wprowadzony w Finlandii. Ma on zakończyć swoje działanie w 2015 r. Z drugiej strony,

⁴ Informacje przedstawione w poniższym punkcie pochodzą z bazy European Commission Taxation Database.

⁵ W zakresie opodatkowania depozytów wyjątek stanowią Portugalia i Cypr.

inne podatki, np. podatek węgierski, nie mają wyznaczonego terminu zakończenia ich pobierania.

Wdrożone rozwiązania podatkowe mogą zostać także podzielone ze względu na podwyższenie (lub jego brak) poziomu stawek podatkowych w pierwszych latach ich funkcjonowania. Przykładem państwa, które zdecydowało się na zwiększenie poziomu obciążenia fiskalnego instytucji finansowych, jest Austria. W latach 2012-2017 nominalna wielkość podatku wynikającego z docelowych jego stawek ma być zwiększona o 25%.

Interesujące rozwiązania dotyczące funkcjonowania podatku bankowego występują w Belgii i Holandii. W pierwszym z nich wysokość podatku zależy także od wielkości kredytów udzielanych przez dany bank podmiotom ze sfery realnej gospodarki. Im większe relatywne zaangażowanie banku w kredytowanie przedsiębiorstw spoza sektora finansowego, tym mniejsze obciążenie z tytułu podatku. W Holandii natomiast kwota należnego podatku jest powiększana, jeżeli prezes danego banku otrzymuje premie, które przekraczają ustaloną w ustawie wartość.

Znaczącą różnicą w europejskich podatkach bankowych jest także rozwiązanie kwestii rozdysponowania dochodów z tytułu tych podatków. W niektórych państwach, m.in. w Wielkiej Brytanii oraz Austrii, stanowią one bezpośrednio dochód Skarbu Państwa. Dochody uzyskane w ramach tego podatku m.in. w Szwecji i Francji są przekazywane do specjalnie utworzonego w tym celu funduszu. Zadaniem jego jest dbanie o stabilność sektora finansowego.

Podatek bankowy ma do spełnienia także cele fiskalne. Poniżej na przykładzie Wielkiej Brytanii przedstawione zostały dochody uzyskiwane z tytułu podatku bankowego w latach 2011-2012.

Tabela 1. Dochody budżetowe z tytułu the Bank Levy w latach 2011-2013

Rok*	Roczny dochód z podatku (w mln)	Waluta	Dochód z podatku (% PKB)	Dochód z podatku (procent w ogólnej liczbie dochodów podatkowych)
2011-2012	1600,00	GBP	0,11	0,34
2012-2013	1600,00	GBP	0,10	0,34

* Zgodnie z funkcjonującym w Wielkiej Brytanii rokiem podatkowym.

Źródło: HM Revenue and Customs.

Podatek bankowy w Wielkiej Brytanii nie stanowi znaczącej pozycji dochodów budżetowych – około 0,34%. Pozwolił on jednak na wygenerowanie około 3,2 mld GBP dodatkowych dochodów w ciągu dwóch lat swojego funkcjonowania (tab. 1).

4. Ocena oddziaływania podatku na sektory bankowe

Państwa członkowskie Unii Europejskiej, decydując się na wprowadzanie podatku bankowego, stawiały sobie za główny cel zmianę formy finansowania działalności bankowej. Zgodnie z założeniami władz państwowych implementacja podatku miała zmniejszyć skalę finansowania działalności kapitałem obcym (w tym w szczególności o charakterze krótkoterminowym). Miało to ograniczyć tzw. *funding risk*.

W celu zweryfikowania hipotezy o wpływie podatku bankowego na *funding risk* zbadane zostało kształtowanie się takich zmiennych agregatowych (charakteryzujących sposób finansowania działalności w odniesieniu do całego sektora), jak: stosunek wielkości kapitału własnego do wartości pasywów oraz współczynnik adekwatności kapitałowej w sektorach bankowych poszczególnych państw. Grupę badawczą stanowiły kraje, które zdecydowały się zaimplementować podatek bankowy (z uwzględnieniem daty jego wdrożenia). Natomiast grupę kontrolną stanowiły państwa, które nie zdecydowały się na przyjęcie takiego rozwiązania w swoich systemach podatkowych. Badanie objęło lata 2011-2013.

Tabele 2 i 3 przedstawiają miary statystyczne dla współczynnika kapitał/aktywa dla grupy badawczej i kontrolnej oraz wartości wspomnianego współczynnika w przypadku państw z grupy badawczej.

Tabela 2. Wybrane miary statystyczne dla współczynnika kapitał własny/aktywa w grupie badawczej i kontrolnej⁶

Lata	Średnia wartość współczynnika (w %)	Średnia zmiana (w p.p. (r/r))	Średnia zmiana (w % (r/r))
2011	6,42 (7,26)	-0,45 (0,15)	-6,56 (1,12)
2012	7,29 (7,93)	0,75 (0,54)	10,72 (7,46)
2013	7,41 (8,85)	0,24 (0,57)	3,64 (8,34)

W nawiasach wartości dla grupy kontrolnej.

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie analizy danych przedstawionych w tabelach 2 i 3 należy stwierdzić, iż brak jest podstaw do potwierdzenia prawdziwości hipotezy o pozytywnym wpływie podatku bankowego na *funding risk*. Po pierwsze, średnia wartość analizowanego wskaźnika (tj. kapitał własny/aktywa) w całym badanym okresie była wyższa w sektorach bankowych grupy państw, które nie zdecydowały się na implementację podatku bankowego. Co więcej, analiza dynamiki zmian omawianego wskaźnika w grupie badawczej i kontrolnej w całym badanym okresie i w poszcze-

⁶ Nie uwzględniono w badanej grupie Cypru z uwagi na szczególne uwarunkowania gospodarcze i znaczącą zmienność wskaźnika, wpływającą istotnie na zaburzenie rozkładu normalnego wyników. Z grupy badawczej usunięto też Węgry, ponieważ wprowadzony tam podatek miał stałą podstawę (zobowiązania banku wg stanu na koniec 2010 r.), w związku z tym podjęte działania w kolejnych latach nie mają wpływu na wysokość obciążenia podatkowego.

gólnych latach ujawniła, iż lepsze rezultaty (zarówno w wartościach względnych, jak i bezwzględnych) uzyskiwała druga z nich. Wyjątek stanowi tu rok 2012. Na niekorzyść stawianej hipotezy świadczą także zmiany poziomu wskaźnika kapitał/aktywa dla poszczególnych państw w grupie badawczej.

Tabela 3. Zmiany wartości współczynnika kapitał własny/aktywa w ujęciu rocznym od wprowadzenia podatku bankowego w krajach Unii Europejskiej, według danych na 31 grudnia (w p.p. i w %)

Lata	Austria	Belgia	Cypr	Niemcy	Finlandia	Francja	Węgry	Łotwa	Portugalia	Rumunia	Szwecja	Słowenia	Słowacja	UK
2009											-0,40 18,02			
2010							-0,2 -2,06				0,80 -10,37			
2011	-0,30 -4,00		-1,7 -26,8	0,10 2,33		-0,10 -2,00	0,20 2,70	0,10 1,08	-1,40 -20,90	-0,80 -8,99	-0,40 1,33	0,10		
2012	0,60 8,33	1,20 26,09	-0,8 -17,7	0,30 6,82		0,40 8,33	0,80 10,53	1,80 19,15	1,40 26,42	-0,10 -1,23	0,40 9,76	-0,10 -1,30	0,90 8,33	0,20 4,61
2013	0,20 2,56	0,4 6,90	1,50 40,23	0,8 17,02	0,50 11,38	0,20 3,85	1,00 11,90	0,40 3,57	0,20 2,99	-0,50 -6,25	-0,10 -22,20	0,00 0,00	0,40 3,42	0,10 2,29

Kursywa – dane w %; w pozostałych przypadkach w p.p.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MFW, <http://elibrary-data.imf.org/Report.aspx?Report=4160268> i inne (1.05.2014).

W tabeli 4 przedstawione zostały miary statystyczne dla współczynnika adekwatności kapitałowej dla grupy badawczej i kontrolnej oraz wartości wspomnianego współczynnika w przypadku państw z grupy badawczej.

Tabela 4. Wybrane miary statystyczne dla współczynnika adekwatności kapitałowej w grupie badawczej i kontrolnej

Lata	Średnia wartość współczynnika (w %)	Średnia zmiana (w p.p. (r/r))	Średnia zmiana (w % (r/r))
2011	14,04 (16,79)	0,46 (0,59)	2,92 (4,09)
2012	15,72 (18,40)	1,05 (1,39)	5,80 (7,81)
2013	16,35 (19,31)	0,48 (0,78)	2,19 (4,64)

W nawiasach wartości dla grupy kontrolnej.

Źródło: opracowanie własne.

Rezultaty uzyskane przy zastosowaniu analizy zmian współczynnika adekwatności kapitałowej w grupie badawczej i kontrolnej są zgodne z wynikami analizy współczynnika kapitał własny/aktywa. Po pierwsze, grupą państw, które cechowały

się wyższym średnim poziomem CAR, były sektory bankowe krajów niestosujących podatku bankowego. Co niezmiernie istotne, w badanym okresie CAR uległ silniejszej poprawie w grupie kontrolnej (zarówno w przypadku analizowania wartości względnych, jak i bezwzględnych). W przeciwieństwie jednak do dynamiki współczynnika kapitał własny/aktywa rok 2012 nie stanowił tu wyjątku. Wyjaśnieniem tego może być sytuacja opisana przez M. Devereuxa, N. Johannesena, J. Velle [2013, s. 4-5], którzy zauważyli, iż podatek bankowy może skutkować podejmowaniem większego ryzyka portfela przez słabe kapitałowo banki.

5. Zakończenie

Kryzys finansowy przyczynił się do wykorzystania przez rządy państw członkowskich Unii Europejskiej nowego narzędzia polityki fiskalnej, jakim jest podatek bankowy. Liczba krajów należących do UE, które do chwili obecnej zdecydowały się na takie rozwiązanie, wynosi 15. W nauce ekonomii podatek ten nie jest *novum*. Ma on silne podstawy teoretyczne i oparty jest na koncepcji autorstwa A.C. Pigou.

Głównym celem wprowadzenia takiej formy opodatkowania jest ustabilizowanie sektora finansowego (ale także zapewnienie, aby sektor ten wniósł właściwy wkład do kosztów poniesionych w rezultacie kryzysu). Dlatego też w niniejszym opracowaniu poddano analizie wpływ wdrożenia wspomnianego podatku na ryzyko finansowania działalności w sektorze bankowym

Wyniki przeprowadzonej analizy wykazały, iż brak jest postaw do potwierdzenia hipotezy o pozytywnym wpływie podatku bankowego na *funding risk* w skali makro. Takie rezultaty nie przekreślają jednak definitywnie podatku bankowego jako narzędzia polityki państwa. Po pierwsze, na omawiane wyniki mógł mieć wpływ stosunkowo krótki okres badawczy. Po drugie, stawki podatku bankowego wdrożone przez państwa UE mogły okazać się za niskie do osiągnięcia wyników z jego implementacji korzyści. Taką hipotezę potwierdza analiza przeprowadzona przez M. Keena [2011], zgodnie z którą w celu zapewnienia skutecznego oddziaływania podatku na sektor bankowy poziom opodatkowania pożyczek zaciąganych przez banki powinien wynieść 40 punktów bazowych. Wskazana wartość wyraźnie przewyższa stawki podatku bankowego funkcjonujące obecnie w krajach UE.

Uzyskane w niniejszym opracowaniu wyniki analizy problemu podatku bankowego stanowią podstawę do dalszych badań w tej dziedzinie.

Literatura

Acharya V., Yorulmazer T., 2008, *Cash-in-the-Market Pricing and Optimal Resolution of Bank Failures*, „Review of Financial Studies”, no. 21.

- Allen F., Gale D., 2000, *Financial contagion*, „Journal of Political Economy”, no. 108.
- Arrow K.I., Debreu G., 1954, *Existence of Equilibrium for a Competitive Economy*, „Econometrica”, no. 22.
- Borio C., 2003, *Towards a Macprudential Framework for Bank Supervision and Regulation?*, „Bank of International Settlements Working Paper”, no. 128
- Brunnermeier M., 2009, *Deciphering the Liquidity and Credit Crunch 2007-2008*, „Journal of Economic Perspectives”, 23(1).
- Buchanan J.M., Stubblebine W.C., 1962, *Externality*, „Economica”, vol. XXIX.
- Devereux M.P., Johannesen N. Vella J., 2013, *Can Taxes Tame the Banks? Evidence from European Bank Levies*, „EPRU Working Paper Series”, no. 1315.
- Diamond D., Rajan R., 2009, *The Credit Crisis: Conjectures about Causes and Remedies*, „American Economic Review”, 99(2).
- Kenn M., 2011, *The Taxation and Regulation of Banks*, „IMF Working Paper”, no. WP/11/206.
- Komisja Europejska, 2011, *Dokument roboczy służb Komisji. Streszczenie oceny skutków. Towarzyszący dokumentowi: Wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych*, Bruksela, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2011/0950/COM_SEC\(2011\)0950_PL.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2011/0950/COM_SEC(2011)0950_PL.pdf) (01.05.2014).
- Laeven L., Valencia F., 2010, *Resolution of Banking Crises: The Good, the Bad, and the Ugly*, „IMF Working Paper”, no. WP/10/146.
- Levine R., 2004, *Finance and Growth: Theory and Evidence*, „NBER Working Paper Series”, no. 10766.
- Perotti E.C., Suarez J., 2011, *A Pigovian Approach to Liquidity Regulation*, artykuł zaprezentowany podczas 12th Jacques Polak Annual Research Conference, IMF.
- Pigou A.C., 1920, *Economics of Welfare*, Macmillan Company, London.
- Scitovsky T., 1954, *Two Concepts of External Economies*, „Journal of Political Economy”, no. 2.
- Tobin J., 1978, *A proposal for international monetary reform*, „Eastern Economic Journal”, no. 4.
- Wagner W., 2009, *In the Quest of Systemic Externalities: A Review of the Literature*, „CESifo Economic Studies”, vol. 56.
- Weitzman M.L., 1974, *Prices vs. Quantities*, „Review of Economic Studies”, no. 41(4).

THE BANK TAX: AN ASSESSMENT OF IMPLEMENTATION IN THE EU MEMBER STATES

Summary: The article presents the issue of bank tax. The authors indicate the theoretical background of usage of such a fiscal policy tool in the aftermath of the financial crisis. The paper also shows the analysis of the existing bank taxes in the EU member states. Based on the macro data from EU member states, the authors examine the effects of the introduction of bank tax on the level of funding risk. The results of conducted research indicate that there is lack of evidence supporting the hypothesis about a positive impact of the bank tax on the funding risk.

Keywords: bank tax, externalities, funding risk.